

øvrig betjening var bokholder og kasserer Sr. Liv. Borch Høyier, samt sukkerbakersvennene Asmus Pulls, Jakob Riberg, Nicolaus Jenssen, Jochum Appel, Wilhelm Krempelin og Christian Buddin.

Fabrikkens drift gikk i begynnelsen meget godt og gav sine aktionærer op til 10 prosent utbytte.

I forbindelse med sukkerraffinaderiet blev det også satt igang en direkte handelsfart på de Vestindiske øer, og flere av byens store kjøbmenn var interessert i denne trafikk. Av disse navn nevnes følgende: Thomas Angell, etatsråd P. F. Suhm, rådmann Hans Horneman, kancellieråd Erich Must, etatsråd H. U. Mølmann og hans slektninger samt kancellieråd Henrich Angell og kjøpmann Lorentz Angell.

I E. C. Dahls bryggeris jubileumsskrift, som blev utgitt i 1906 i forbindelse med bryggeriets 50-årsjubileum, skriver riksarkivar Koren blandt annet følgende:

«Av nogle bevarede regnskaper sees at skibet «Providentia» kaptein Knud Thode og skibet «Susanna» kaptein Rolf Didrichsen, begge skippere i rådmann Hans Hornemans tjeneste. I november 1760 forlot Flensborg hvori ladningen i sin helhet var indkjøbt, bestemte til St. Croix: «Providentia» hadde allerede tidligere gjort en reise. Skibenes ladninger kostede 40,000 Riksdaler, som blev fordelt på Interessenterne, i vore penger 128,000 kroner, et for den tid meget stort beløp, men tillike et bevis på hvilke betydelige kaptaler det daværende Trondhemske Handelspatriciat rådede over.

Høsten 1761 kjøpte Raffinaderiet for næsten 21,000 Riksdaler Raasukker, direkte hjemført fra Vestindien ved kaptein Thode, likesom i de to følgende år betydelige kvanta sees anskaffede paa samme maate. (Kapt. P. A. Dreier høsten 1762 og Thode høsten 1763).»

NB. Begge skib både «Providentia» og «Susanna» tilhørte rådmann Hans Horneman.

På grunn av mange vanskeligheter som opstod efter unionsoplosningen med Danmark og på grunn av andre uheldige omstendigheter gjennemgikk selskapet en krise i 1820 som endte med at fabrikken kom på nye hender.

De nye eiere var firmaene Hans Knudtzon & Co., C. A. Lorch & Sønner og Hoe & Co.

Disse firmaer gjorde straks forberedelser til fortsatt drift.

Som spesialist på sukkerfabrikasjonens område blev raffinadør

Heinrich Bauck fra Hamburg tilkalt. (Stamfaren for den bekjente Trondhjemsslekt Bauck).

Efter reconstruksjonen blev fabrikkens drift fortsatt til i 1850. Bauck hadde også fabrikken forpaktet en tid og drev samme for egen regning.

I 1850 blev raffinaderiet solgt til staten for 11,000 spesiedaler. Grunnen til at staten kjøpte var å få tak i privilegiet. Allerede samme år solgte staten sukkerhuset med tomter og inventar til E. C. Dahl. Heinrich Bauck fortsatte fremdeles å drive fabrikken som forpakter. Men i 1855 blev sukkerfabrikasjonen nedlagt etter 103 års virksomhet.

I 1856 grunnla generalkonsul E. C. Dahl den landskjente bedrift E. C. Dahls bryggeri og aktieselskapet av samme navn driver fremdeles sin store virksomhet i sukkerraffinaderiets bygninger.

Oberstløitnant Schnitlers gamle hovedbygning, Sverres gate 1, benyttes til kontorer og til bolig for bryggeriets direktør.

Generalkonsul Dahl har etterlatt sig store minner i Trondhjem (herom senere).

NYE TIDER OG NYE MENN

Seilskibs fartens blomstringstid.

Den første betingelse for at en kjøbstad skal gå frem i rikdom og velstand er at byen har dyktige kjøbmenn, redere, industri-menn, teknikere, håndverkere og skibsførere, som forstår å innsuge rikdommer fra havet, naturen og fremmede land.

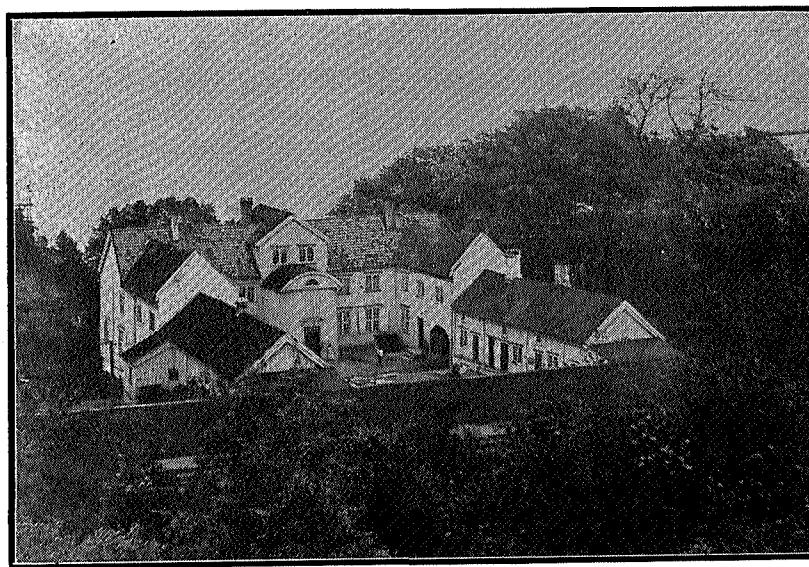
Det har ofte vist seg at en kjøpmann eller industrimann ved fremragende dyktighet og foretaksomhet har skapt en hel kjøpstads-

I slutten av det 18. og i begynnelsen av det 19. århundre fikk Trondhjem en rekke nye kjøbmenn og redere som ved sine store bedrifter hadde en betydelig innflydelse på byens utvikling.

Vi skal nu påbegynne en hel serie visitter hos disse slekter som i nevnte tidsperiode satte sitt preg på byens pulserende liv.

Handelsslekten Meincke.

Vi går først til Meinckes sommerresidens i Ii sviken for å stifte bekjentskap med chefene i firmaet Meincke Sønner & Co., som gjennem 3 generasjoner i et tidsrum av 90 år inntok ledelsen på skibs fartens område.

Meincke-gården i Ii sviken.

Den gamle vakre bebyggelse i Ii sviken ble opført av kammerråd og grosserer Hilmar Meincke omkring midten av det 18. århundre og var i sin tid det fineste hus ved byen og tiltross for stedmoderlig behandling i de senere tider bærer samme ennu sitt fornemme preg som minner om fordums glans og gylne tider.

I Meinckes tid lå gården ganske alene i den stille idylliske Ii svik-bukt, dog hørtes av og til larm og drønn når firmaets skib kom hjem fra fremmede land og kastet anker utenfor rederiets residens.

Kammerråd Hilmar Meincke var født i Flensburg 1710, kom til Trondhjem 1738 og nedsatte sig som kjøbmann omkring samme tid. Gift 1741 med Catharina Thomasdatter Mølmann (1720—1748), gift 2. gang 1749 med Sara Marie Müller (1726—1751). Han hadde 6 barn, 4 i første og 2 i annet ekteskap.

Hilmar Meincke var en av de betydeligste kjøbmenn i Trondhjem og etterlot sig ved sin død i 1771 en stor formue.

Meincke blev bisatt i eget gravsted, som lå i søndre vesttårnkapell i Domkirken.

To minnesmerker har kammerråd Meincke etterlatt sig i form av legater, idet han ved testamente bestemte at 10,000 riksdaler av sin etterlatte formue skulle skjenkes til nyttig bruk og anvendelse. Endel av gaven blev anvendt til oprettelse av Trondhjems Real-

skole, som er den eldste realskole i Skandinavien og et større beløp blev skjenket til legat for trengende på Røros.

Henrich Meincke

(1746—1827)

var sønn av kammerråd Hilmar Meincke og hustru Catharina Mølmann, gift i 1772 med Louise Wiide (1746—1811), datter av kammerråd og tollforvalter Just Wiide til Devle og hustru Margrethe Angell. Overtok farens handelshus og drev en meget stor eksportforretning i trelast, kobber og fiskevarer. Firmaet Meinckes forretningsgård lå ved Lilletorvet på Trondhjems bryggeris nuværende tomter og i Kjøbmannsgaten stod Meinckes pakhus i rad og rekke.

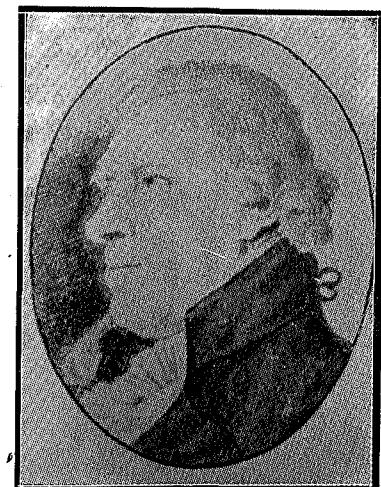
Henrich Meincke var en godgjørende mann, som hadde sine medborgeres omhu for øie, han var således den største bidragsyder til de trengende i nødsårene. Som borger var han en ekte patriot og utviste stor offervillighet når det gjaldt å slå et slag for byens vel.

Biskop Gunnerus etterlot sig en stor privatsamling av dyr, planter og mineraler. Disse samlinger kjøpte Henrich Meincke og skjenket samme til Videnskapsselskapet.

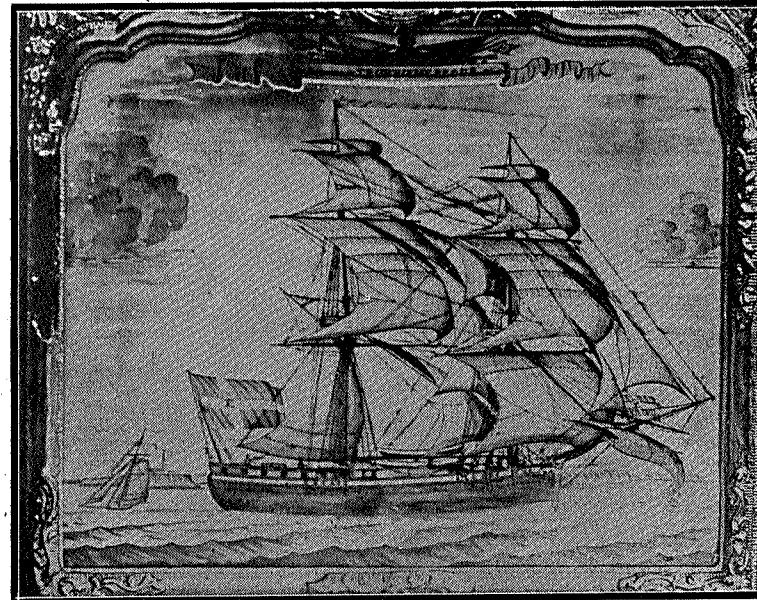
Da engelske krigsskip lå utenfor kysten i 1807—1808 og truet med angrep satte general von Krogh igang en pengeinnsamling for anskaffelse av kanonbåter til byens forsvar. Til dette siemed skjenket Meincke også store beløp. Ved pengeinnsamlingen til oprettelse av det norske universitet gav Meincke 3000 riksdaler.

Til Norges Banks grunnfond betalte handelshuset Meincke ifølge utligning 6900 speciedaler. Av Trondhjems Sparebanks jubileums-skrift sees at Henrich Meincke også var en av de største bidrags-ydere til det fond som dannet grunnlaget til bankens oprettelse.

På skibsartens område var Henrich Meincke en stor foregangsmann, ikke bare som skibsredrer, men også som skibsbygger, idet

Henrich Meincke.

Brigg «Trondhjems Prøve».

han i 1779 sammen med sin søster fru Catharina Meincke Lysholm grunnla skibsverft på Baklandet. Verftet lå på samme tomt hvor det nettopp nu i våre dager er anlagt bensintomt og parkanlegg.

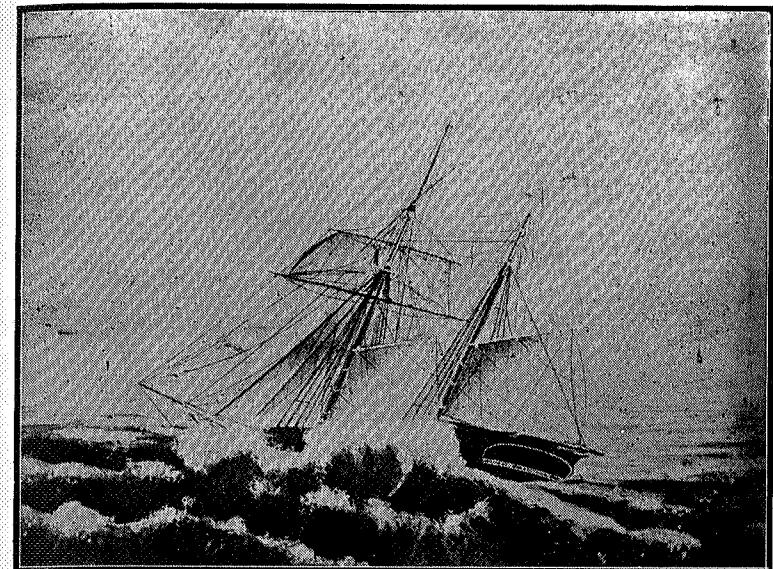
Skibsverftet hadde også stor betydning for byens arbeidsliv da det allerede i første årene blev bygget en rekke skib ved verftet, og de fleste av disse for verfteiernes egen regning.

Det første skib som blev bygget ved Meinckes verft var briggen «Trondhjems Prøve» som allerede i 1780 var ferdig til avseiling fra byen.

Mange av Meinckes skib seilte i langfart og var borte i årevis.

Skal med det samme nevne noen av Meinckes utenriksfarere som ofte sees nevnt i tollprotokollene for utklarerte skib fra Trondhjem til utlandet.

Henrich Meincke eiet mange skib sammen med sin søster fru Lysholm. I 1777 blev etatsråd Hans Knudtzon optatt som kompagnon i fru Lysholms handelshus og i 1791 overtok han fruens hele forretning, deriblant også halvparten av skibsverftet samt hennes skib og skibsparter, og av den grunn vil vi senere finne Knudtzon som reder av skib som tidligere er opført i Meinckes rederi.

Skonnert «Orvar Odd» i storm på 62 breddegrad.

Noen av rederiet Meinckes skib.

1. Brigg «Trondhjems Prøve». Ført av kaptein J. A. Nornberg med flere.

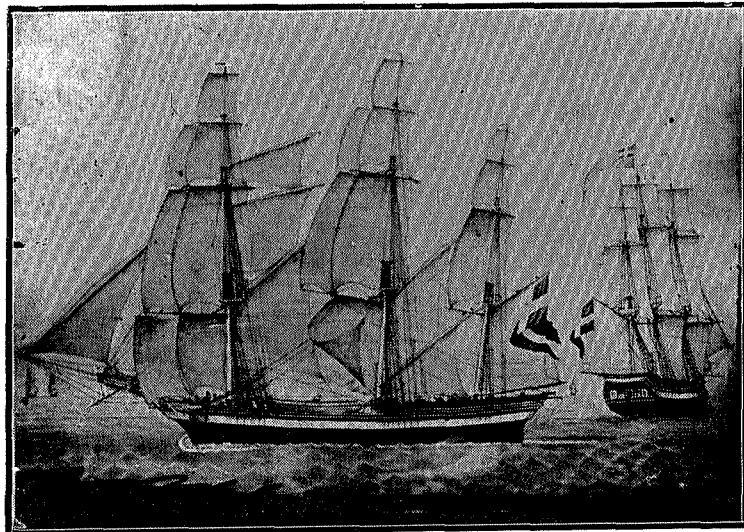
Kaptein Jacob Nornberg var en av Trondhjems langfartsfarere. Han seilte således i 7 år for Meincke & Sønner på de Vestindiske farvann. Nornberg var perfekt i fransk og det fortelles at han gjorde tjeneste som tolk under et besøk av kronprins Carl Johan i 1815.

Kaptein Nornberg skulde være en meget korpulent herre, og under et besøk på Kongensvollen blev han veiet. På en loftbjelke i den gamle avbrente hovedbygning på Kongensvollen stod innskåret «Kaptein Jacob Nornberg veier 275½ pund».

Kaptein Nornberg var født på Ørlandet. To av hans brorsønnesønner lever i Bjugn, nemlig dampskibsekspeditør P. Nornberg (89 år) og gårdbruker Jakob Nornberg. Sistnevnte eier kapteinens gullur og malte portrett.

Jacob Nornberg eiet gård i Sandgaten, han døde plutselig omkring 1817.

2. Brigg «Sara Maria». (Skibet var opkalt efter Henrich Meinckes datter, fru Sara Maria Krogh, gift med hoffjegermester Kaspar von Krogh).

(Fullriggeren) «Susanna».

«Sara Maria» var ført av kaptein Søren Natvik og J. Christoffersen. Sistnevnte fører eiet og bodde i Hans Nissens tidligere gård i Olav Tryggvessøns gate.

3. Skibet «Prins Carl av Hessen», bygget ved Trondhjems skibsverft, ført av kaptein H. Nanning.

4. Skibet «Fortuna», ført av kaptein T. Pettersen med flere.

5. Brigg «De fire søstre».

6. Skibet «Ceres», ført av kaptein Christen Lagerøe.

7. Brigg «Ocean», ført av kapt. Mathias Frantzen med flere.

8. Bark «Mercator», ført av kaptein Andreas Jacobsen og A. C. Mølderop med flere.

9. Brigg «Grev Schmettow», ført av kaptein M. Frantzen med flere.

10. Skonnert «Orvar Odd», ført av kaptein J. G. Øyen, O. A. Berg med flere. Skibet blev senere kjøpt av C. L. Schreiner & Co.

11. Brigg «Der Junge Hilmarr», ført av kaptein P. Dreier og C. Jacobsen med flere.

12. Fullrigger «Susanne», ført av M. Frantzen med flere.

13. Skibet «Den 18. juni», ført av kaptein Erik Fladås med flere.

14. Skibet «Anna Marie» (opkalt etter Hilmar Meinckes

hustru Anna Marie Thonning). Skibet var ført av kaptein Stene, Olsen med flere.

15. Brigg «E lida», ført av kaptein G. T. Sylow.

Foruten disse nevnte eiet Meincke & Co. mange skib og omkring 1800 var firmaet uten tvil Trondhjems største rederi.

I 1819 uttrådte Henrich Meincke av firmaet og trakk sig tilbake fra forretningslivet etter ca. 50 års verdifullt virke i sin fødeby.

Han eiet foruten forretningsgården i byen gården Ilsviken, Devle samt «Alstad» på Frosta. Henrich Meincke døde i 1827. Hans hustru født Wiide døde i 1811.

Henrich Meincke hadde 7 barn, 5 døtre og 2 sønner.

Sønnene Hilmar og Just Meincke var medinnehavere av firmaet og fortsatte forretningene sammen med grosserer Joh. Christian Wildhagen, som var optatt som associe (kompagnon).

I 1829 blev det gamle handelshus nedlagt og brødrene Meincke tok nu for alvor fatt på å drive sine godser og jordeiendommer.

Slekten Meinckes minnesmerker.

Det vrimer av minnesmerker etter slekten Meincke, store vider, grønne sletter, frodige marker og storstiledede bygninger med høireiste tak, omkranset av parker, haver og alléer ligger rundt om i byens omegn og gir oss en romantisk skildring av denne mektige handelssleks liv og virksomhet.

Det var ikke bare mennene som var driftige i denne slekt. Henrich Meinckes søstre fra Catharina Meincke Lysholm og fru Anna Meincke Krogh har også etterlatt sig minner som vidner om en storstilet virkelyst.

Meinckegården i Ilsviken.

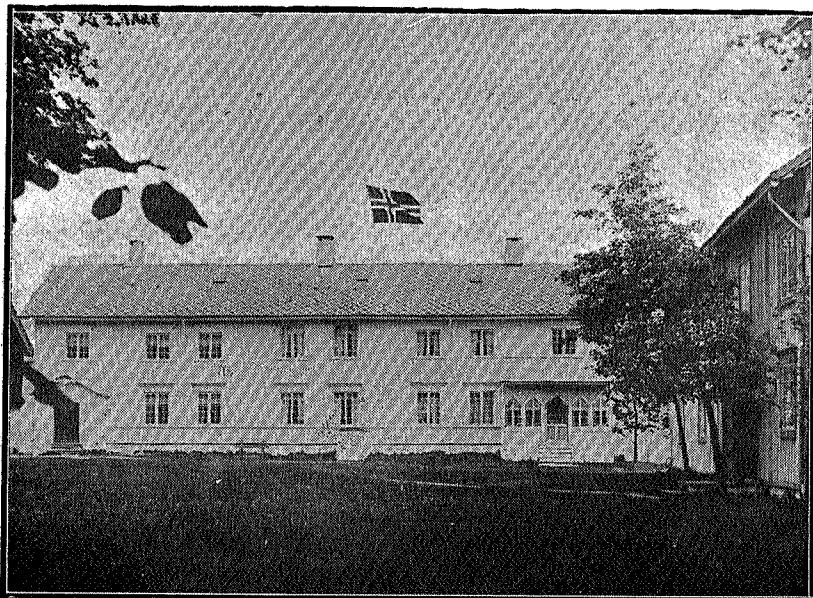
Den gamle gård i Ilsviken er Meinckenes eldste minnesmerke og dette hus må betraktes som slektens moderhjem.

Gårdens saga er meget lik Frogner ved Oslo, der i slutten av det 18. århundre tilhørte den store Kristianiakjøbmann Anker.

Frogner benyttes nu til lokaler for Oslo bymuseum og en lignende skjebne har Meinckegården også fortjent.

Havsten.

Stolt kneiser Havsten gård på sin vidunderlige høide, med en henrivende utsikt utover byen og de fjerntliggende sagabygder,

Fra gårdstunet på Havsten.

og det er meget lettforståelig, at den fornemme og energiske fru Lysholm valgte denne herlige beliggenhet til tomter for sin nye herskapsgård.

Fru Catharina Meincke Lysholm (1744—1815) var datter av kammerråd Hilmar Meincke i Ilsviken og hustru født Mølmann. 19 år gammel blev hun i 1763 gift med kjøbmann Broder Brodersen Lysholm. Han døde allerede i 1772 og fruen fortsatte forretningen under eget navn helt til i 1791, da hun overdrog firmaet til sin kompagnon etatsråd Hans Knudtzon.

Fru Lysholms handelshus var et av Trondhjems største og inntok en ledende stilling på eksportens og skibsfartens område.

Fruens forretningsgård lå i Kjøbmennsgaten 40.

I 1772 kjøpte Lysholm Havsten. Fruens søstersønn rittmester Broder Krogh sier i sine optegnelser, at gården i den tid kun var å betrakte som en seter.

På grensen mellom Havsten og gården Dalhaug står en merkesten med innhugget initialer C. M. L. samt årstallet 1772. Fra denne sten til gårdenes grense i øst er det 1000 meter og fra Havstens grense i nord til Munkvold er det omtrent samme distanse. Dette store areal lå før fru Lysholms tid som skog og femark.

Fru Lysholm satte sig til oppgave å rydde og opdyrke disse store vidder for å skape et mønsterbruk på jordbruksområdet som det skulle stå glans av i hele Trøndelagen. Fru Lysholm fullførte sin oppgave med hel fullkommenhet. Hun lot opdyrke 1000 mål og bygget herlige husbygninger som ennå delvis er bevart.

C. W. Schnitler forteller at fru Lysholm beordret gartner fra København, som plantet en stor have og flere hundre meter alléer.

Den store lerkelund og de vakre lindetrær som fremdeles pryder gårdenes omgivelser står som minnesmerker etter den meget virksomme Catharina Meincke Lysholm.

Fru Anna Meincke Krogh på Munkvold var en søster av fru Lysholm og det ser ut som at heller ikke hun vilde stå noe tilbake for Havstensfruen på jordbruksområdet.

Fru Krogh var kammerrådens næsteldste datter. Hun var født i 1745, opkalt etter sin oldemor fra Anna Hammond Mølmann. Gift med den bekjente generalveimester Nikolai Fredrik Krogh.

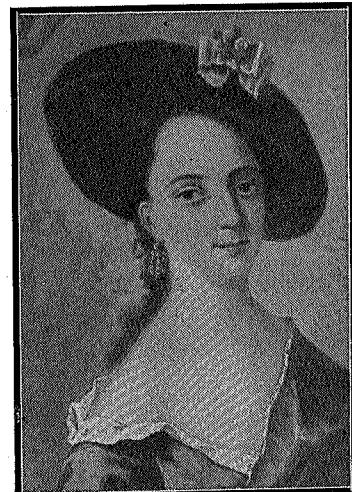
Hilmar Meinckes døtre medbragte store medgifter og det var nettop arven etter den mektige kjøbmann i Ilsviken, som ble brukt til opdyrkning og bebyggelse av Meinckedøtrenes bekjente gårder på Byåsen.

Fire år etter (1776) at fru Lysholm påbegynte sitt store byggeverk på Havsten kjøpte Krogh Munkvold og senere også Kystad.

I den katolske tid var Munkvold underlagt Munkholmen som klostergods og på grunn derav har gården fått sitt navn.

Efter reformasjonen kom Munkvold på private hender. Av gårdenes eiere kan nevnes Christoffer Caspersen Schøller, borgermester og kjøbmann i Trondhjem Lars Briz, kaptein Coldevin og rådmann Hans Horneman. Det var neppe noen av disse eiere som bodde på gården, i all fall i noen nevneverdig tid, da både husene og jordveien var ubetydelig.

Efter at slekten Krogh-Meincke blev eiere, oprant det en ny

Fru Catharina Meincke
Lysholm til Havsten
(1744—1815).

æra for begge disse eiendommer. Store strekninger blev opdyrket og tillagt gården.

På Munkvold blev det opført herskapelige bygninger. Av disse gjenstår ennu uthusene. Hovedbygningen og staburene brente i 1874. Gårdens nuværende hovedbygning blev opført efter denne brand.

Den store vakre hovedbygning, som fremdeles står på Kystad blev opført af fru Meincke Kroghs sønn rittmester og veimester Broder Krogh i 1817.

På Munkvold blev det også anlagt et skjønt haveanlegg i forbindelse med fru Lysholms anlegg på Havsten, sier W. Schnitler (i Norske Haver).

På begge sider av veien fra Marienlyst til Havsten plantet fru Lysholm trær hvorav mange fremdeles står. Veien gikk gjennem en portal i hovedbygningen på Havsten og fortsatte i rett linje til Munkvold.

Alléen mellom Havsten og Munkvold bestod av lindetrær, som dannet en buegang mellom disse to sørstres gårder. Av denne allé gjenstår også rester på sydsiden av Havsten gård.

Ytterligere kan nevnes at gården Ferstad med sin gamle herskapelige bebyggelse også er et minnesmerke etter slekten Meincke. Denne gård lot fru Meincke Lysholm bekoste opdyrket og bebygget til sin svigersonn, løitnant, senere general Bang.

Lade gård.

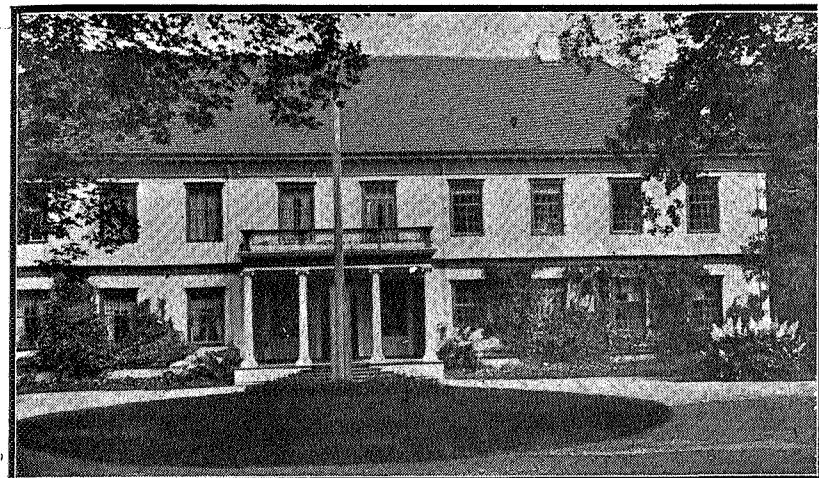
Den store elegante empirebebyggelse på Lade er dog slekten Meinckes mest imponerende minnesmerke.

Lade er en av Norges navnkundigste gårder og dens glansperiode begynte i Harald Hårfagres tid.

Da kong Harald fartet rundt om i landet for å samle Norge til et rike, møtte han Håkon Griotgardsson på Lade og han gikk over til Harald og blev en av hans fornemste menn.

På Lade bygget Harald Hårfagre sin hovedgård, hvor han ofte residerete.

Høvdingen Håkon Griotgardsson blev av kongen ophøjet til jarl over Trøndelagen, og hans etterkommere, de bekjente Ladejarler, fikk gården som ættekjøp.

Fra gårdstunet på Lade.

(Hilmar Meinckes hovedbygning).

I den hedenske tid var gården kjent som sete for guden Thor og hovet på Lade var et av de eldste offerstedene i Norge.

Efter Håkon Griotgardsson gikk gården over til hans sønn Sigurd Jarl og videre til dennes sønn Håkon Jarl som ble drept av trellen Kark på Rimul. —

I 995 kom Olav Tryggvasson til Lade. Han nedbrøt hovet og gudebilledet og dermed ophørte hedenskapsdyrkelsen for alltid.

Efter Olavs fall ved Svolder tok Håkon Jarls sønner jarlene Erik og Svein ophold på sin fedrenegård og i deres tid feiredes bryllup på Lade idet Einar Tambarskjelver ble viet til jarlenes søster Bergliot.

I Olav den Helliges tid ophørte Lade å være residens for kongen og jarler.

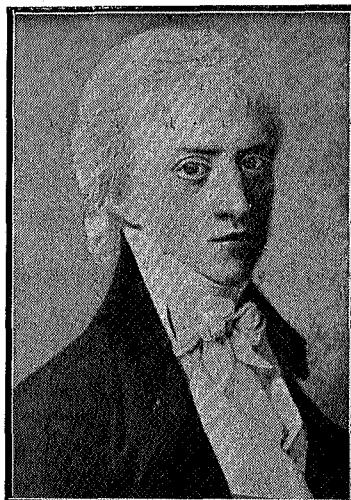
Efter kristendommens innførelse blev Lade underlagt kirken som klostergods.

Ved reformasjonen kom gården under staten som krongods.

I slutten av det 16. århundre blev Hans Olsen Rød eier av Lade. Av gårdenes senere eiere kan nevnes Otto Jenssen Bjelke, Inger Ottessdatter Bjelke, Casper Christoffersen Schøller, Peder Madsen Hjort, vicestatholder Johan Wibe, Herman Treskow, rådmann Simon Wolff og Markus Bredahl. Efter disse eiere finnes ikke spor av minnesmerker på gården.

Hilmar Meincke til Lade.

(1776—1830).

Hilmar Meincke til Lade.

Hilmar Meincke var som foran nevnt medinnehaver av firmaet Meincke Sønner & Co. Han eiet Verdalsbruket alene og var en av Trondhjems mektigste menn.

Omkring 1809 kjøpte han Lade gård. Meincke optyddet store vidder og fordoblet gårdenes jordvei. Han lot den gamle bebyggelse nedrive og oppførte i 1810—11 den store hovedbygning i engelsk stil, samt sidebygningene til tjenerskapet og uthusene. Hele den nuværende bebyggelse på Lade, samt parker og haveanlegg står som minne etter Hilmar Meincke.

Just Meincke til Devle.

(1778—1848).

Kun ca. 400 meter fra Lade ligger Devle — innhyllet av store trekroner, som næsten skjuler gårdenes bygninger. Her bodde Hilmar Meinckes bror grosserer Just Meincke og her finner vi hans minner.

Ifølge Krafts Norgesbeskrivelse var gården i kong Sverres tid kalt Depil. I den katolske tid var Devle kirkegods og tilhørte Bakke Kloster.

I 1687 blev magister Peder Kåsbøl eier av gården. I 1711 kjøpte

Trondhjems omegn er rik på vakre partier og et av de mest idylliske strøk ligger omkring Lade. De store asketrær som danner inngangen til Hilmar Meinckes allé står som minner fra den tid da skinnende kjøretøyer valfartet fra byen til den store kjøbmann på Lade.

Grosserer Hilmar Meincke var Henrick Meinckes næsteldste barn, gift med Anna Marie Thonning (1789—1844) datter av Johan Widerøe Thonning og Else Lind-Thode.

Hilmar Meincke var som foran nevnt medinnehaver av firmaet Meincke Sønner & Co. Han eiet Verdalsbruket alene og var en av Trondhjems mektigste menn.

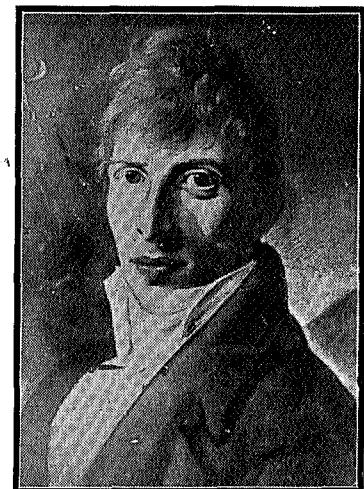
Devle gård.

grosserer Jonas Angell Devle og fra hans tid har gården tilhørt samme slekt i 219 år. Efter Jonas Angell gikk gården over til hans svigersønn kammerråd Just Wiide og fra ham til grosserer Henrich Meincke, som var gift med kammerrådens datter Louise.

Grosserer Just Meincke var sønn av Henrich Meincke og hustru Louise Wiide. Han var som foran nevnt også en av chefene i Meincke Sønner & Co., gift med skottlenderinnen Gleonorcky Sinchlar.

Omkring 1828 kjøpte Just Meincke sine forfedres gård. Før hans tid var Devle benyttet til avlsgård og husene lå på et annet sted enn den nuværende bebyggelse.

Ifølge sin slekts tradisjon på gårdsbrukets område tok han straks fatt på å omskape Devle til et mønsterbruk, store strekninger av utmarken blev opdyrket og omkring

Grosserer Just Meincke til Devle.

1830 opførtes de nuværende herskapelige bygninger, samtidig anlagdes de store parkanlegg som pryder egnens vakre omgivelser.

Grosserer Just Meincke døde i 1848. Han etterlot sig 2 barn, Henrich Meincke, som døde ugift i 1885, samt Louise Meincke, gift med konsul Johan Thue Finne. Deres sønnesønn grosserer Carl Finne eier nu Devle.

Vi har under vår lille tripp i byen og byens omegn fått et lite innblikk i handelsslekten Meinckes historie.

Meinckenes minnesmerker i Ilsviken, på Havsten, Munkvold, Kystad, Ferstad, Lade og Devle danner perlene i den kjede av herskapsgårder som gjør Trondhjems omegn så vakker og imponerende og disse minnesmerker står som bautaer over en høit kultivert foregangsslekt, som på mange forskjellige områder i sin tid nedla et stort og banebrytende arbeide på næringsveiene område.

HANDELSSLEKTEN JENSSSEN

Vi fortsetter til Kjøbmennsgaten nr. 40, for der i gården feires det et sjeldent jubileum i 1935. Det er nemlig 145 år siden Trondhjems eldste handelshus Jenssen & Co. blev oprettet.

Kjøbmennsgaten (Kaupmannastræte) er byens eldste gate. Allerede i ladejarlenes tid stod der handelsboder og brygger på Nidar-næshalvøen på øren (taværen) opover til Skipakrok.

Skipakrok var en bukt som stakk sig ut fra elven i vestlig retning, og hvis beliggenhet antas å ha vært omtrent ved den nuværende Bakke bros vestside, iallfall nedenfor Dronningens gates almenning. Det fremgår av navnet at Skipakrok benyttes til havn og liggeplass for kjøbmennenes skib.

Allerede i det 11. og 12. århundre stod trønderne i handelsbindelse med England og i det 13. og 14. århundre var det meget ofte avsendt handelsskip med fiskevarer, skinn og trevarer til Lynn og Ravenser, som kom tilbake med korn, malt, honning og klævarer.

Men Kjøbmennsgatens storhetstid begynte egentlig i midten av

det 17. århundre etter at Sommerschield, Angell, Hammond, Horne-man, Nissen, Mølmann, Manzin og Hagerup med flere hadde startet sine handelshus ved Nidelvens bredder.

På skibsfartens område var det dog i hundreårsperioden 1750—1850 at Kjøbmennsgatens store rederier utfoldet en storstilet traffikk. I denne tid hendte det, at elven var så fylt av skip, at man kunde gå fra skibsdekk til skibsdekk over hele elven til Baklandet.

I slutten av det 18. århundre var det startet mange store handelshus i Kjøbmennsgaten, som i den første halvdel av det 19. århundre hadde skapt sig en meget mektig posisjon.

I Kjøbmennsgaten hadde byens to banker — Norges Bank og Trondhjems Sparebank sine lokaler og i samme gate bodde de fleste av byens konsuler. Det var likesom at all makt lå i Kjøbmennsgaten i denne tidsperiode.

Det eneste handelshus som er tilbake av den serie handelsfirmaer som var startet i Trondhjem i det 18. århundre er Jenssen & Co., som også er det eneste Trondhjemsfirma etter reformasjonen som har gått fra far til sønn i 5 generasjoner og som har bestått uavbrutt i så lang tid som 140 år og har passert denne lange tids alle nedgangsbølger uten spor av rystelser.

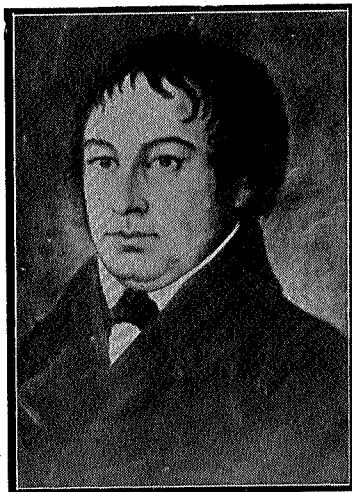
Handelsslekten Jenssen har i mange grener og generasjoner inntatt en fremskutt plass i Trondhjems og Trøndelagens pulse-rende forretningsliv.

Når man kaster et blikk på de Trondhjemshistoriske blade vedkommende utenrikshandel, skibsfart, industri, bergverksdrift og bankvesen, så finner man i de siste forløpne 100 år en eller flere av slekten Jenssen i ledelsen på alle mulige områder.

Stamfarene for slekten Jenssen og grunnleggeren av det Jenssenske handelshus, var kjøbmann Matz Jenssen (f. 30. oktober 1760 — død 12. august 1813). Jenssen var i yngre år skibsfører men i 1790 sluttet han med sjøen og etablerte seg som kjøbmann i Trondhjem og dermed var handelsdynastiet Jenssen i Trondhjem grunnlagt.

Matz Jenssen blev samme år gift med Anna Schjelderup Dorenfeldt (f. 21. mai 1763 — d. 23. juni 1846). Ekteparet hadde 8 barn, 4 sønner og 4 døtre. Da sønnene var for unge til å overta forretningen ved farens død i 1813, fortsatte enkefru Jenssen forretningen selv som eneinnehaver i flere år.

Da de to eldste sønner Jens Nikolai og Hans Peter Jenssen var ferdig med sin skoleutdannelse og utenlandsophold, over-

Grosserer Matz Jenssen
(1760—1813).

tok disse forretningen i kompani-
skap.

I 1837 uttrådte Jens Nikolai Jenssen av firmaet og startet eget han-
delshus og Hans Peter fortsatte
som eneinnehaver av Jenssen &
Co.

Forskjellige tidsperioder har sine
høvdinger, som i evner og energi
rager over de amindelige, disse op-
trer ofte innen den merkantile ver-
den og skaper i mange tilfeller
store affærer, som får betydning
både for by, land og efterslekt. En
sådan høvding var nettop Hans
Peter Jenssen.

Konsul H. P. Jenssen (I)

(f. 1. februar 1797, død 2. april 1868),

gift 1817 med Caroline Moses, datter av grosserer Isåc Moses, Kristiansund. Isåc Moses og hans bror Thomas Moses var født i Newcastle, England, innflyttet til Kristiansund i slutten av det 18. århundre, hvor de drev en større handelsforretning under firmanavn Is. & Ths. Moses. Firmaet eiet mange handelsskip samt fiskeværet Grip. En sønn av Isåc Moses (fru Jenssens bror) John Moses var Eidsvoldsmann fra Kristiansund 1814. Til minne om ham reiste Kristiansunds borgere i 1914 en bautasten i parken ovenfor Kirklandets kirke og strøket rundt bautaen er offisielt blitt kalt Moses plass.

Det Jenssenske handelshus var oprinnelig startet som manufak-
turforretning, men da H. P. Jenssen ble firmaets chef blev for-
retningen omlagt til å omfatte utenrikshandel og skibsrederi-
bedrift. Det var nemlig de store handelsmarkeder i utlandet som
hadde spesiell interesse for denne energiske mann. Derfor startet
han en stor eksportforretning av fiskevarer, trelast, kobber og
kis, samt import av korn, salt, kaffe og kolonialvarer. Alle varer
utskibes med egne skip.

Ved å studere gamle Trondhjemske skibspapirer fra 1830—40-

årene, får man et sterkt inntrykk
av at H. P. Jenssen allerede i den
tid hadde en meget stor handel med
utlandet. Det fremgår således at
hans skip «Nordstjernen», «Mer-
curius», «Ørn» og flere var i stadig
fart på tyske, engelske, hollandske,
franske, spanske, portugisiske og
italienske havner. H. P. Jenssens
program var alltid å skaffe nye
markeder og nye forbindelser. Der-
for var hans næste oppgave å komme
i direkte forbindelse med landene på
andre siden av Atlanteren, og hans
plan på dette område ble allerede
realisert i 1841.

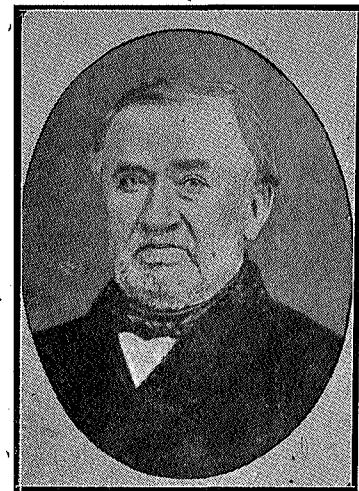
På klippfiskeksportens område var H. P. Jenssen en stor fore-
gangsmann. Han var således den første forretningsmann i Norge
som begynte å eksportere klippfisk til Amerika.

Den 3. november 1841 seilte hans skonnert «Nordstjernen» fra
Trondhjem på første handelstur til Amerika. Lasten bestod av
klippfisk, kornbrennevin og poteter m. m. Alt ble solgt med god
fortjeneste og «Nordstjernen» kom tilbake den 19. april 1842
med den første direkte importerte kaffelast fra Rio Janeiro til
Trondhjem.

Som et ytterligere bevis for Jenssens interesse for oversjøisk
handel kan nevnes, at han i femtiårene sendte briggen «Nidaros»
på tur til de Britiske havner i India.

«Nordstjernen»s starttur til Brasilien 1841 var innledningen til
de senere livlige handelsforretninger mellom Trondhjem og Syd-
Amerikanske havner, da Jenssen & Co. blev agenter for de store
eksportphthus i Brasilien. H. P. Jenssen ble brasiliansk konsul i
Trondhjem og hans firma oprettet også bankierforretning for
finansiering av oversjøiske affærer. Alt dette må sees i noe sam-
menheng med alle de Trondhjemske handelsskip som få år senere
var ut- og innklarert fra og til Syd-Amerikanske havner.

H. P. Jenssen ofret også megen interesse på trelasteksperten og
kjøpte store skogeiendommer i Trøndelagen. Han kjøpte således i
begynnelsen av det forrige århundre sammen med Jakob Schavland
Gram de bekjente Schøller-Wesselske godser i Stjørdalen, Gram

Konsul H. P. Jenssen (I)

blev senere utløst, så Jenssen & Co. blev eneiere. I femtiårene blev Jenssen & Co. også eiere av Vinje gods i Mosviken.

På disse eiendommer blev det også anlagt betydelige industrielle bedrifter.

Konsul H. P. Jenssen var i besiddelse av en fenomenal arbeidskraft og energi, som han utnyttet til det ytterste. Foruten sitt arbeide med å skape det store handelshus, ofret han også meget tid og arbeide på offentlige og almennyttige gjøremål.

Trondhjems første dampskibsrute på utlandet blev startet etter initiativ av H. P. Jenssen, da han 1853 fikk dannet et privat interessentskap som kjøpte D/S «Nidelven» og lot skibet forlenge i 1854 og satte det i rute på Hamburg i 1855. Dette tiltak ledet til at Jenssen 2 år senere, sammen med endel kolleger i byen fikk opprettet Det Nordenfjeldske Dampsikbsselskab, hvori han også blev medlem av den første direksjon.

H. P. Jenssen var en meget benyttet mann i sin fødeby. Han var således i lang tid medlem av formannskapet og byens ordfører og stortingsmann i 1842, 45 — 51 — 58 — 59 — 60 — 62 og 63. Videre direktør i flere år i Norges Bank, direktør i 36 år i Trondhjems Sparebank, hvor han i flere år inntok en ledende stilling som direksjonens formann. Direktør i Røros kobberverk, medlem av styret for Trondhjems skibsverft og som foran nævnt medlem av direksjonen i Nordenfjeldske Dampsikbsselskab, børskommisær, spansk og brasiliansk visekonsul.

Den meget optatte mann var nok noget streng og bestemt i sin optreden, og det gikk frasagn om, at det stod stor respekt av konsulen i Sjøgaten. Skibsbyggmesteren på Baklandsverftet var også på sitt område en meget dyktig mann og dertil noget stiv og stolt av sig, så han tok ikke hatten av for gud og hver mann, men når konsulen viste sig på verftet var mesteren særlig høflig. Men konsulen kunde også være humoristisk og i perlehumør når han var i rette lune.

I femtiårene var et av hans mindre skib en tur til Tromsø. Kapteinens på vedkommende skib var en meget sterk kar. Under opholdet i Tromsø kom kapteinens i klammeri og prylte alle som kom i hans nærhet. Kapteinens var uten skyld i bataljens opkomst, men når han først blev angrebet var hundre og ett ute.

Bataljen i Tromsø fikk et efterspill som resulterte i at kapteinens fikk 8 dagers gratis ophold efter at han kom tilbake til Trondhjem.

Tromsøværingene hadde nemlig fått til, at opprylingen ikke var foregått etter helt lovlige former.

Kapteinens stod heldigvis meget høit hos rederiet og konsulen ville derfor gi ham en opreisning for disse uforskyldte ubehageligheter etter Tromsøturen.

Den dag opholdstiden utløp sendte H. P. Jenssen sin landauer med dobbeltpenn og hentet kapteinens ned til kontoret og utnevnte ham til fører av firmaets største skib.

Konsul H. P. Jenssen var en av de dyktigste forretningsmenn Trondhjem har hatt; han forstod å innsuge rikdommer fra havet og de fremmede land og resultatet uteblev ikke. Ved sin død i 1868 etterlot han sig Trondhjems største og rikeste handelshus med en formue på ca. 2 millioner kroner, som i den tid var et svimlende beløp. Denne formue hadde han tjent på 35 år ved sin egen dyktighet.

Han var uten tvil byens mest ledende mann i midten av det 19. århundre og inntok en posisjon i Trondhjem som Thomas Hefty i Oslo og C. Sundt i Bergen i samme tid.

Konsul Anthon Mathias Jenssen

(f. 1. februar 1818, død 10. oktober 1895)

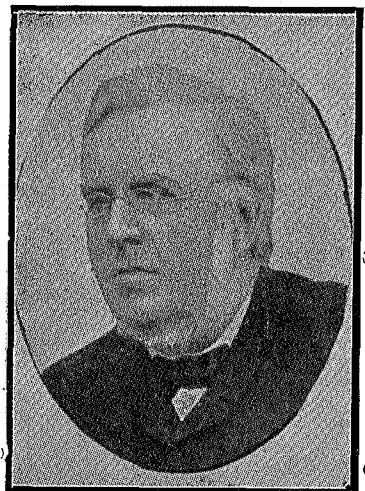
var konsul H. P. Jenssens og hustru Caroline Moses's eneste barn.

Som fremtidig chef for det store handelshus hadde Anthon M. Jenssen i sine yngre år ved lengere studium i utlandet tilegnet sig en meget allsidig utdannelse og var en fremragende sprogmann. Han kunde således perfekt tysk, engelsk, fransk, spansk og portugisisk. Anthon M. Jenssen trådte allerede i femtiårene inn som kompagnon i Jenssen & Co. og blev eneinhaver i 1868.

Av de historiske papirer fremgår at Jenssen & Co. fortsatte fremdeles med å utvide sine forretninger på utlandet, man ser således at firmaets handelsflåte stadig økedes (herom senere). Man får inntrykk av at Anthon M. Jenssen fortsatte med å lede Jenssen & Co. med samme klokskap og etter samme prinsipper som faren, for selv i krakkårene da store handelshus ble ruinert og gamle formuer forsvant, øket Jenssen & Co. sin formue.

Nettop i de år Anthon M. Jenssen trådte inn i Trondhjems forretningsliv, var det likesom en ny tid som meldte sin ankomst.

Forretningslivet trengte nye og moderne organer som diskontobanker, forsikringsselskaper etc. og Trondhjem stod også for tur til å få den slags organer.

Konsul Anthon Mathias Jenssen
direksjonsmedlem så lenge han levet. Var også direksjonsformann i 10 år. Anthon M. Jenssen var medlem av Norges Banks representantskap i 24 år og i flere år medlem av direksjonen i Trondhjems Sparebank.

Han var ytterligere direksjonsmedlem i flere større private bedrifter, således i Nordenfjeldske Dampskibsselskab og Selbo Kobberverk. Han innehadde også stillingen som børskommissær i Trondhjem i 40 år.

Anthon M. Jenssen omtales som en stille, tilbaketrukken mann, som gjerne vilde undgå å delta i det offentlige liv. Han omtales også spesielt som en meget hjelpsom mann og mange hadde meget å takke ham for.

Konsul Anthon M. Jenssen var gift 2 ganger, første gang med Hanna Richter. I dette ekteskap hadde Jenssen 5 barn:

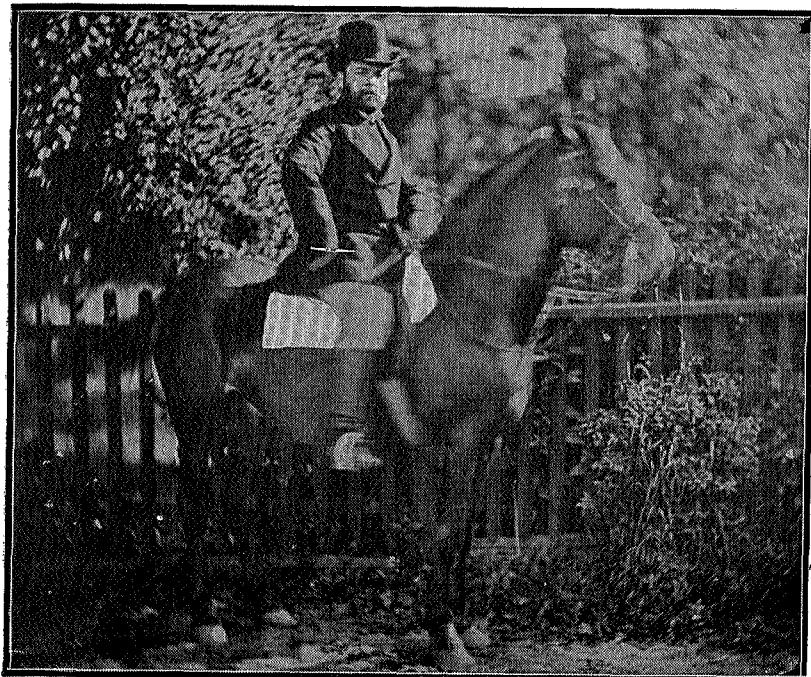
Konsul og rittmester Hans Peter Jenssen, fru konsul Lundgreen, fru general Klingenberg, Oslo, konsul Anton Jenssen jr. og fru lagmann Lindboe.

I annet ekteskap var Jenssen gift med Caroline Bergitte Nordrum. I dette ekteskap hadde han 3 barn: Major og godseier Einar Jenssen, Vinje i Mosvik, bryggerieier Harald Jenssen, Trondhjem, og fru general Spørck, Oslo.

Til minne om sin mann skjenket hans siste hustru et legat på 50,000 kroner til Det Kongelige Norske Videnskapers Selskap i Trondhjem.

Jenssen med alle sine impulser fra forretningslivet i utlandet viste sig i besiddelse av alle forutsetninger til å delta i ledelsen for de nye institusjoner, og av den grunn blev det i høieste grad lagt beslag på hans initiativ og evner. Han var således med og opprettet Privatbanken i Trondhjem i 1859 og ble innvalgt i den første direksjon og fortsatte som direksjonsmedlem i en rekke av år.

I 1863 var Jenssen med og opprettet Trondhjems Brandforsikrings-selskab og ble også der innvalgt i den første direksjon og fortsatte som direksjonsmedlem så lenge han levet. Var også direksjonsformann i 10 år. Anthon M. Jenssen var medlem av Norges Banks representantskap i 24 år og i flere år medlem av direksjonen i Trondhjems Sparebank.

Konsul, rittmester H. P. Jenssen (II) til hest utenfor Sorgenfri have 1880.

Rittmester og konsul H. P. Jenssen (II)

født 5. juli 1848, var konsul Anthon M. Jenssens eldste sønn i første ekteskap. Han inntrådte som kompagnon i Jenssen & Co. i 70-årene, men uttrådte i 1892 og overtok firmaets bruk og eindommer i Stjørdalen og startet et nytt handelshus i eget navn.

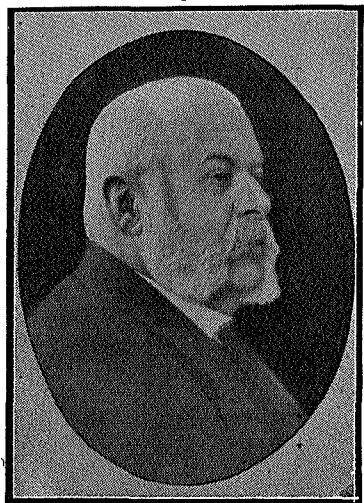
H. P. Jenssen var rittmester i Trondhjems ridende borgergarde, brasiliansk konsul og direktør i Norges Bank. Han ble valgt som 1ste suppleant til Stortinget i 1894 og møtte hele tingperioden som representant. H. P. Jenssen eiet foruten de store godser og eindommer i Stjørdalen, Kjøbmennsgaten nr. 40 samt den herlige Leangen gård. H. P. Jenssen var meget interessert for kunst og videnskap og hadde en verdifull kunstsamling. Han var sykelig i sine siste leveår og døde den 24. juli 1902 — 54 år gammel.

H. P. Jenssen var gift med Signe Klingenberg, datter av konsul H. F. Klingenberg sen.

De Jenssenske industrielle bedrifter på Tangen i Stjørdalen

blev fortsatt av rittmesterens sønn grosserer H. P. Jenssen (III). Efter hans død (1930) rykket dennes sønn H. P. Jenssen (IV) op til disponent for nevnte bedrifter.

Konsul Anton Jenssen jnr.

Konsul Anton Jenssen jr.
(1850—1927).

Co. og fikk sin første praktiske utdannelse innpodet av selveste bestefaren (H. P. Jenssen I). Efter flere års studium i England, Tyskland og Frankrike blev han i 1877 optatt som kompagnon i Jenssen & Co. og blev i 1892 firmaets eneinnehaver.

Ved Anton Jenssens overtagelse av Jenssen & Co. som eneinnehaver inntraff det for første gang i Trondhjems handelshistorie at et handelshus uten noen slags stans overgikk til 4. generasjon av samme slekt. Anton Jenssen var i 50 år chef for det gamle handelshus som blev oprettet av hans oldefar i 1790.

Anton Jenssen var en kraftig og energisk mann som elsket arbeide fremfor alt, og hans virkelyst kom til nytte på mange forskjellige områder både i stat, kommune og innen næringslivets forskjellige institusjoner.

Anton Jenssen var medlem av Trondhjems bystyre i en menneskealder og hans deltagelse som kommunemann falt nettopp i byens raske utviklingsperiode fra 90-årene og utover til 1914. I en periode var Jenssen også byens stortingsmann.

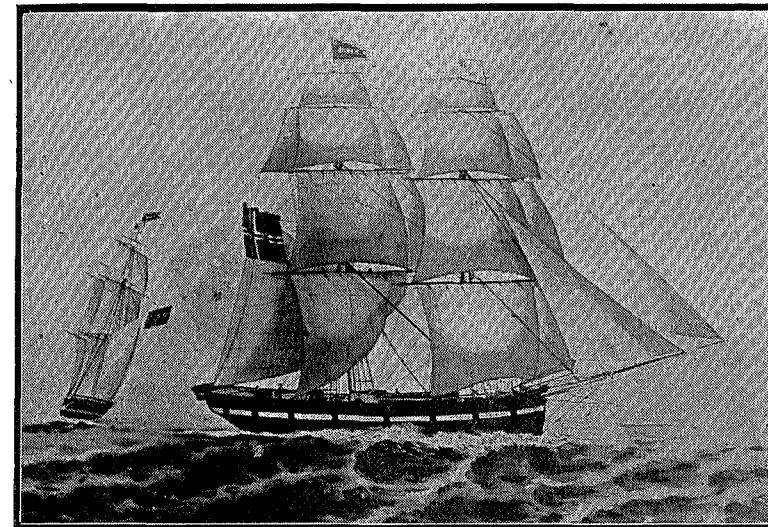
født 18. mai 1850, sønn av forannevnte konsul Anthon Mathias Jenssen og hustru født Richter.

Gift 1872 med Emilie Bühring (1853—1926), datter av godseier Fritz Bühring, Mechlenburg Schwerin.

Seksti år var konsul Anton Jenssen arbeidsdag i Trondhjem og dypt er hans navn innrisset i byens historie. Det er neppe noen enkelt mann i de siste 50 år, som kan oppvise maken til hans deltagelse som ledende mann innen Trondhjems økonomiske liv.

Anton Jenssen begynte allerede i 16-årsalderen å arbeide i Jenssen &

Det Nordenfjeldske Dampskeibsselskab lå visselig Anton Jenssens hjerte nærmest og i dette selskap nedla han et stort arbeide gjenom 25 år som direksjonens formann.

Brigg «Ørn».

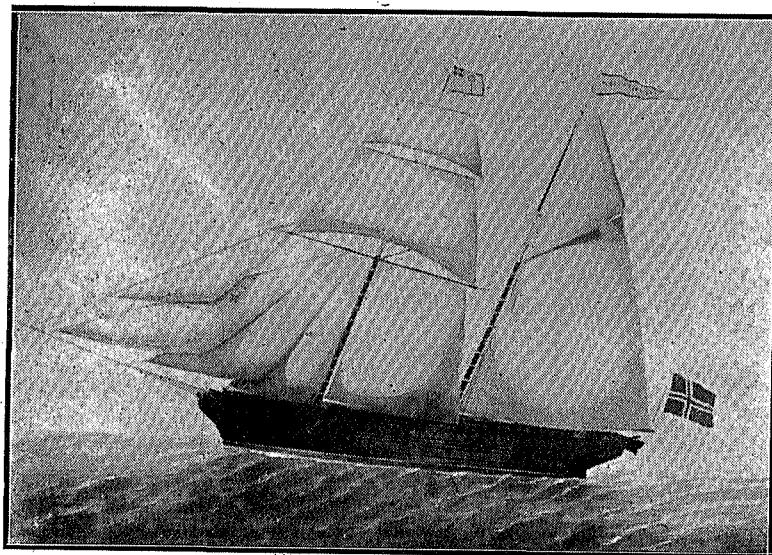
Som direktør og ledende mann innen byens bank, handel og sjøfartsvesen innehadde Anton Jenssen rekord med hensyn til lang deltagelse. Han var således i 40 år medlem av Privatbankens direksjon, 33 år medlem av Trondhjems Sparebanks direksjon, 30 år medlem av Nordenfjeldske Dampskeibsselskabs direksjon, børskommisær i 34 år og tysk konsul i 50 år.

Som et eksempel på Anton Jenssens deltagelse innen Trondhjems forretningsliv kan nevnes, at han deltok i 5000 direksjonsmøter — i alle disse møter blev det avgjort saker og avfattet beslutninger som på en eller annen måte direkte eller indirekte hadde betydning for Trondhjems bys vel.

Noen få måneder før sin død feiret Jenssen 50 års jubileum som tysk konsul og blev i den anledning vist stor opmerksomhet fra den tyske regjering i Berlin.

Rikspresident Hindenburg sendte en kurier op til Trondhjem, som på presidentens vegne frembar regjeringens takk til Anton Jenssen for hans lange tjenestetid som Tysklands representant i Trondhjem.

Anton Jenssen eiet gård nr. 32 i Kjøbmennsgaten samt gården Grilstad ved Charlottenlund.

Skonnert «Nordstjernen».

På Grilstad bygget Jenssen sin bekjente «Villa», som rummer historiske minner av europeiske dimensjoner fra de mange besøk som keiser Wilhelm i fredens lykkelige dager beæret den tyske konsul med på Grilstad.

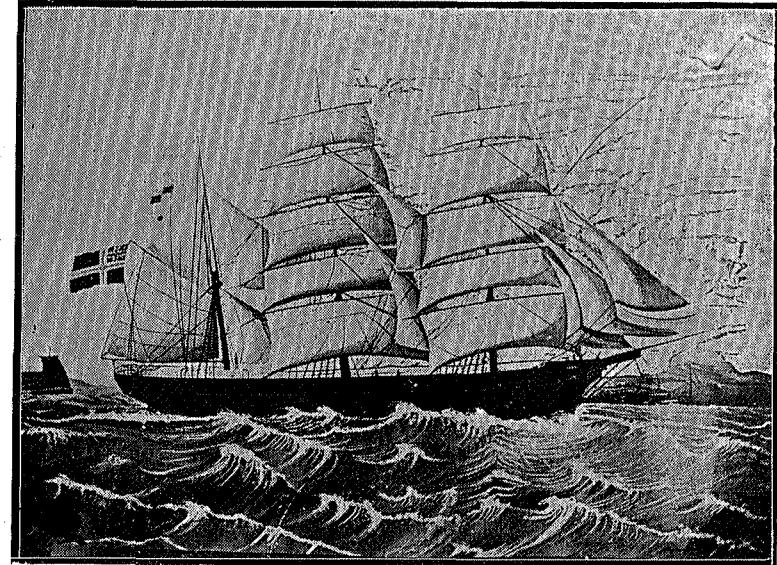
Konsul Anton Jenssen døde første juledag 1927 og med ham gikk den siste av Kjøbmannsgatens gamle seilskibsredere bort.

Anton Jenssens 2 sønner konsul Erling Jenssen og grosserer Eyvind Jenssen som nu er chefer i Jenssen & Co., er den femte generasjon som leder det gamle handelshus. Erling Jenssen er tysk konsul og den 4. i rekken av Jenssen & Co.s chefer, som innehar stillingen som børskommissær i Trondhjem. Han er videre formann i direksjonen i Nordenfjeldske Dampskibsselskab, medlem av Trondhjems Sparebanks forstanderskap, formann i Trondhjems Handelsstands Forening m. m.

Jenssen & Co.s handelsflåte i seilskibsfartens tid.

Av tollprotokollene sees at Jenssen & Co.s skib «Peter & Jenss» begynte å seile i utenriks fart omkring 1828 og var visselig et av firmaets første handelsfartøier. Skibet var ført av kaptein Adam Sørensen.

Omkring 1830 fikk firmaet et nytt skib som het «Nimisten».

Bark «Nor».

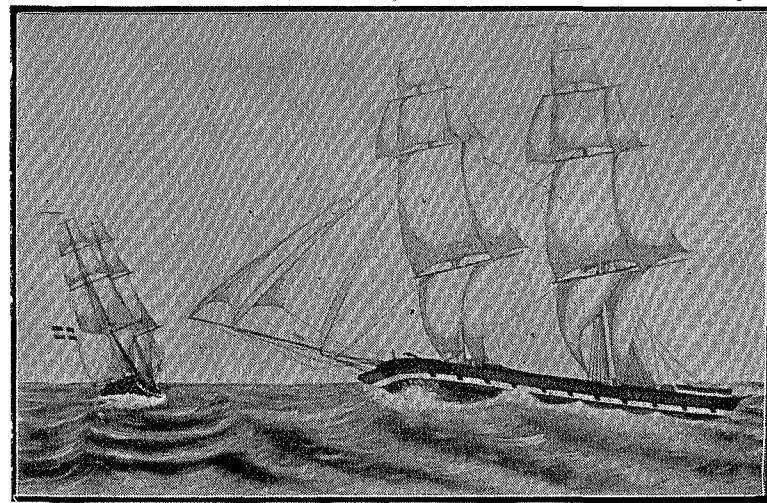
Dette skib var ført av kaptein Andreas Melbye og seilte i en rekke av år for firmaets regning.

I 1836 fikk Jenssen & Co. sitt 3. skib, skonnert «Nordstjernen», som blev bygget ved Trondhjems Skibsverft og var berømt som en storseiler. «Nordstjernen» seilte i utenriks fart i 22 år. Kaptein Johan Marstrand førte skibet på dets tidligere omskrevne første tur til Amerika i 1841. Senere var «Nordstjernen» ført av O. C. Wangberg med flere.

I 40-årene innkjøpte Jenssen & Co. barkskibet «Ida Mathilde» som var ført av kaptein B. Hyll. Omkring samme tid blev også «Brig Ørn» innkjøpt. Av dette skibs førere kan nevnes J. D. Korsvig. I 50-årene bygget Jenssen & Co. sammen med firmaet J. S. Gram brigg «Ludvig Holberg» som i ca. 20 år seilte mellom Trondhjem og utenlandske havner. Sistnevnte skib var gjennem årene ført av kapteinene C. W. Smedling, J. O. Berg med flere.

Omkring 1850 blev Jenssen & Co. også redere av Brigg «Nidaros». Dette skib seilte ofte i oversjøisk fart. «Nidaros» var ført av F. C. Seiersted, G. Caster, C. Baumann og A. Larsen.

I 1859 seilte Brigg «Nidaros» til Syd-Amerika med fisk. Denne tur blev skibets siste reis. Kaptein Larsen blev angrepet av den

Brigg «Ludvig Holberg.

gule feber og døde i Rio Janeiro. På tilbaketurten forliste skibet ved den engelske kyst og hele besetningen omkom. Den eneste av «Nidaros»s besetning som undgikk denne sorgelige skjebne var dekksgutten — den senere skibsfører Dominikus Bech. Han blev også syk og sengeliggende på et hospital i Rio, men blev senere frisk og kom tilbake til Trondhjem med et annet skib.

Av Jenssen & Co.s flåte kan ytterligere nevnes følgende skib: Bark «Peder Anæus», ført av kaptein Buchholdt med flere. Brigg «Tordenskjold» bygget i Hommelvik omkring 1860.

Av «Tordenskjold»s førere kan nevnes C. F. Brækstad, P. O. Hammer, C. W. Falsen.

(NB. Denne brigg ble Trondhjems første skoleskib).

Videre eiet Jenssen & Co. skonnert «Mercurius» som i mange år seilte i utenriks fart. Av «Mercurius»s kapteiner kan nevnes C. Hassing.

I 1863 fikk Jenssen & Co. etter bygget et nytt skib i Trondhjem, nemlig briggen «Hebe», ført av kapteinene F. D. Lohrmann og C. Rønne. Omkring 1870 kjøptes brigg «Oscar», kaptein Eggen.

I 70-årene fikk Jenssen & Co. bygget barkskibet «Nor». Dette skib var en av de største seilskuter, som ble bygget i Trondhjem.

«Nor» seilte i ca. 20 år under Jenssen & Co.s flagg og var stor-delen av tiden disponert i fart på oversjøiske havner. Skibet var i begynnelsen ført av kapt. E. G. Randvig, senere av kapt. Buchholdt.

Handelshuset Jenssen & Sønner.

Som tidligere nevnt uttrådte Matz Jenssens eldste sønn Jens Nicolai Jenssen av firmaet Jenssen & Co. i 1837 og startet handelshuset N. Jenssen & Sønner.

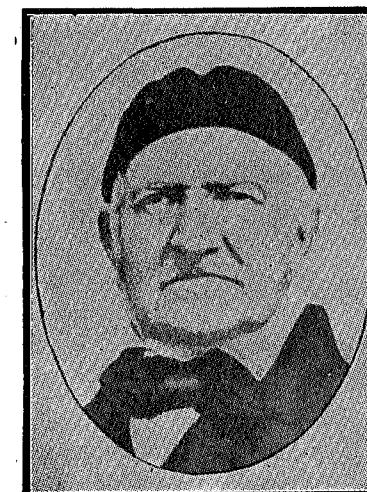
Jens Nicolai Jenssen var født den 14. desember 1792. Gift med Bernhardine Catharine Elster. (F. 26. aug. 1798, d. 18. juli 1886).

Nicolai Jenssen var også en av forrige århundres betydeligste forretningsmenn i Trondhjem. Han interesserte seg spesielt for trelast-handel og skibsfart, og i midten av det forrige århundre var han ubetinget Trøndelagens største skogeier; han eiet således både det store Verdalsgods, Mostadmarkens gods og jernverk samt Fossum bruk med skoger i Stod.

Det store Verdalsgods var i eldre tider opdelt i mange forskjellige mindre jordegods, og da disse godser gjennem århundrer tilhørte forskjellige trønderske handels- og embedsslekter, skal først i all korthet omtales den tidsperiode av Verdalsgodsets historie som ligger foran Nicolai Jenssens tid.

Den første større jordegodseier i Verdal var lagmann Peter Dreier i Trondhjem som omkring 1680 eiet det såkalte Sul og Helgådalens gods, som senere i tiden ble kalt Sul og Nybyggets gods. Til dette gods var underlagt gården Helgåsen, Jutnesset, Kleppen, Sulstuen, Brenden, Vestgård, Lillemo, Karlgård, Tomte Østgård, Kvelmoen og Stormoen.

Peter Dreier skulde være en lerd mann som stod meget høit hos kong Kristian den femte. I midten av det 17. århundre var Dreier sekretær ved det Norskdanske gesandtskap i London. I 1664 blev han ansatt som sekretær i kancelliet i Kjøbenhavn, som sådan var han med og utarbeidet Kristian V's norske lov. Ved Griffenfeldts innflydelse fikk Peter Dreier i 1668 bestalling som lagmann i Trondhjem, og en kort tid etter blev han også utnevnt som lønnet bergråd i det Nordenfjeldske Bergamt. Dreier omtales

Grosserer Jens Nicolai Jenssen
(1792—1867).

som en meget omgjengelig mann, som var særlig yndet av den gemene mann i Trøndelag.

Efterat Griffenfeldt var kommet på Munkholmen, besøkte lagmann Dreier sin gamle velgjører, og da Dreier kom Griffenfeldt imøte uttalte Griffenfeldt: «Du Dreier, du Dreier, du var klokere enn jeg». Det fortelles i kand. jur. Oluf Sneves historiske optegnelser at lagmann Dreier, antagelig for sin befatning med utarbeidelsen av Kristian V's lov, blev tilkjent forannevnte eiendommer i Verdal. Ifølge Sneves og Haugdahls optegnelser var visepastor til Verdal Peder Juel omkring 1660 eier av Vuku jordegods, hvortil tilhørte gården Hjelmoen, Åkervolden, Ørhugen, Bjartan, Mæhlen, Overmoen og Næsset. I 1670 solgtes dette gods til fogd, senere rådmann Jens Bing, Trondhjem. Efter Bings død 1693 solgtes Vuku gods til Rasmus Ågensen Hagen, som også tilkjøpte godset flere gårder, og fra den tid blev godset som regel kalt de Hagenske jordegods.

I 1730 blev dette gods solgt til Broder Bojesen (Hagen) som var gift med Rasmus Hagens datter. Efter hans død i 1750 blev godset overtatt av hans sønn Rasmus Brodersen Hagen (f. 1719 d. 1791), og etter ham igjen av hans sønn Broder Rasmussen Hagen, som eiet det til sin død i 1798.

Justisråd Åge Rasmussen Hagen eiet også i midten av det 18. århundre en hel del gårder i Verdal, og hans gods blev ytterligere forøket i 1744, da han kjøpte rektor Nils Krogs eiendommer, som bestod av Indalsgårdene, Tronsalen, Skavhaug, Sør Stene, Levring, Sundbyhaugen, Flyum, samt endel andre gårder i nedre del av Verdal. Dessuten eiet han Verdals 3 kirker.

Justisråd Rasmus Ågensen Hagen døde i Trondhjem 1763. Han skjenket Verdal i 1761 et legat på 1600 riksdaler. Efter justisrådens død arvet hans søsterdatter Anne Marie Ausig, hans godser i Verdal. Hun var datter av oberstløitnant Ausig og hustru, født Hagen, og var gift med gullsmed og brandmajor Søren Wissing, Trondhjem. Enkefrau Anna Wissing hadde godset til 1767.

Stamfaren for den bekjente trønderske officer- og handelsslekt Klüver, oberstløitnant Klüver (f. 1700 d. 1771) var også eier av et større jordegods i Verdal. Han bodde på gåden Bjertnes, var gift med Selle Marie Hagen, datter til forannevnte Broder Bojesen (Hagen). Foruten Bjertnes eiet han Sundby, Haug og Bjørken med sagbruk samt mange gårder i Verdal og Vuku. Sneve forteller

i sine optegnelser at oberstløitnanten også eiet Verdals 3 kirker som han i sin tid kjøpte av justisråd Hagen.

Ved skifte etter oberstløitnant Klüver blev hans gods delt mellom tre av hans barn, men senere i tiden blev også en del av Klüvergodset tillagt det store Verdalsgods.

Efter den første eier av Sul og Nybyggets gods, lagmann Peter Dreiers død kom godset i hans sønns etatsråd og lagmann Abraham Dreiers eie. Efter hans død i 1736 blev godset solgt til oberst Rafael Lund som var en dattersønn av Peter Dreier. Senere var Sulgodset eiet av major Peter Lund som i 1763 solgte det til Rasmus Olsen Lyng (f. 1734, d. 1769). I 1765 kjøpte justisråd Henrik Horneman, Trondhjem, godset, som igjen solgte det i 1767 til Hans Jakob Blix (f. 1736, d. 1813).

I slutten av det 18. århundre begynte egentlig skapningen av det store Verdalsgods, idet flere av forannevnte gods kom på en hånd. I 1785 var grosserer Johan Widerøe Tonning, Trondhjem, således blitt eier av både Sul og Nybyggets gods (Dreiers gods) samt fru Wissings gods (justisråd Hagens og rektor Krogs gods).

Johan Tonning solgte sine eiendommer i Verdal i 1806 til proprietær Kristian Johan Müller for 90,000 riksdaler. Müller forsøket godset ytterligere, da han i 1808 kjøpte det tidligere omtalte Vuku gods (Boder Hagens) av grosserer Hans Winggaard Finne, Trondhjem, for 16,000 riksdaler, og dermed var det store Verdalsgods skapt.

Proprietær Müller eiet også i sin tid Vinje i Mosvik.

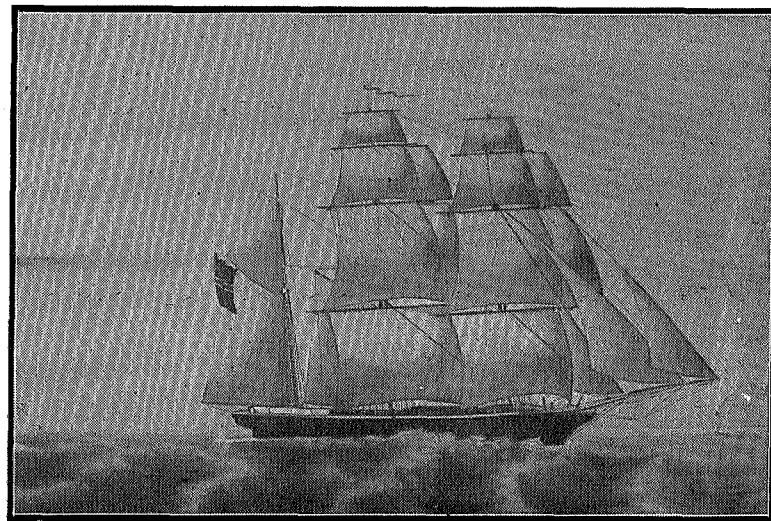
Kristian Johan Müller døde 1818. På grunn av datidens elendige tider solgtes hans store eiendommer i Verdal for en spottpris av 28,000 spesidaler, til grosserer Hilmar Meincke i firmaet Meincke Sønner & Co., Trondhjem.

Hilmar Meincke forsøket også godset, da han tilkjøpte Tokstad samt Sul og Ludals almenning.

Hilmar Meincke (f. 1776, d. 1830) var gift med Anne Marie Tonning, datter av forannevnte grosserer Johan Widerøe Tonning.

I 1832 solgte enkefrau Marie Meincke Verdalsgodset til grosserer Jens Nicolai Jeßsen, Trondhjem, for 32,000 spesidaler.

Firmaet N. Jeßsen & Sønner hadde sitt hovedkontor i Kjøbmennsgaten 28, hvor også Nicolai Jeßsen bodde. Dessuten hadde firmaet avdelingskontor i Verdal og Hommelvik. I sommertiden

Bark «Franklin».

bodde Jenssen også til sine tider på godsets hovedgård Holmen i Verdal.

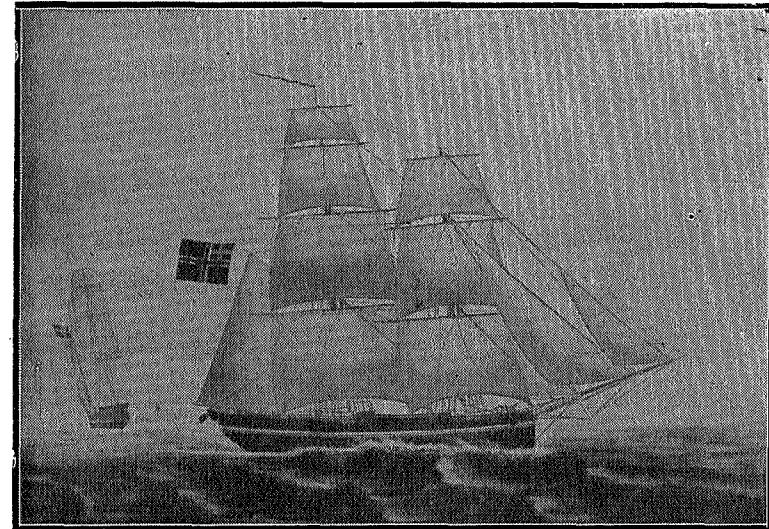
Da Nicolai Jenssen ble eier av Verdalsgodset, blev det liv og rørelse i Verdal, idet han utvidet bedriftene på alle områder; han bygget således moderne sagbruk og anskaffet egne skib som fraktet trelasten til fremmede land. Nicolai Jenssen forøket også godset i betraktelig grad, så det i hans tid bestod av 108 gårder med et samlet areal av 10 norske kvadratmil.

På samme måte utvidet Jenssen sine store bedrifter i Hommelvik i forbindelse med Mostadmarkens gods og jernverk.

Nicolai Jenssen var i likhet med broren (H. P. Jenssen) en meget energisk mann, som skjønt han selv satt i store forretninger også fikk tid til å delta meget i det offentlige liv; han var således i årrekker medlem av byens formannskap og flere ganger ordfører, valgt i mange perioder som stortingsmann. Han var dessuten i mange år direktør i Norges Bank og Trondhjems Sparebank.

Jenssen & Sønner eiet mange handelsskib, som ifølge gamle skibspapirer hovedsagelig gikk i trelasttradisen. Firmaets første skib var briggen «Annen Marien» og «Schuls Minde», senere kom bark «Franklin» og bark «Thetis». Sistnevnte skib var ført av kaptein D. C. Hoff.

Da «Annen Marien» var utslitt i 60-årene, blev skibet oplagt like ved land ute i Ilsaika, og der lå den gamle utenlandsfarer i

Brigg «Annen Marien».

mange år som badehus. Skibets kahytt og lugarer benyttes til avklædningsrum og de glade trondere jumpet i sjøen fra «Annen Marien»s dekk.

Bark «Franklin» var firmaets fineste skib og var ført av kaptein John A. Næss. På tur til Rio Janeiro i 1860 døde kaptein Næss ombord i «Franklin» nettopp i de dager skibet var midt i Atlanten. På grunn av den varme årstid blev kapteinen begravet i havet etter vanlig lov og regler for begravelse tilhavs.

Efter kaptein Næss' død var «Franklin»s saga også snart ute. I 1863 lå «Franklin» opankret på Ilens red, og plutselig ble man på land opmerksom på at det var brand ombord. Vaktmannen hadde nemlig benyttet en tjærtaugveil til lysstake, og lyset falt ned i taugkveilen og antendte hele skibet. Vaktmannen forsøkte i hui og hast å slukke varmen og grep fatt i en pøse for å slå på vann, men tok feil og i stedet for en vannpøse tok han en tjærpøse og kastet i varmen — og dermed var «Franklin» fortapt.

Den 29. august 1867 døde brukseier Jens Nicolai Jenssen, 75 år gammel.

Hans barn var grosserer Christian Mathias Jenssen, Trondhjem, ingeniør Lauritz Nicolai Jenssen, Hommelvik, overrettssakfører Georg Jenssen, Levanger, frøken Frederikke Jenssen, frøken Karoline Jenssen og fru Anna Getz.

Kristian M. Jenssen (f. 30. okt. 1823, d. 13. nov. 1899) blev

**Christian Mathias Jenssen
(1823–1898).**

allerede i 50-årene optatt som kompagnon i Jenssen & Sønner, og etter farens død blev han firmaets hovedchef. Kristian M. Jenssen var en stille og tilbaketrukken mann, men han deltok meget i byens økonomiske liv, var således direksjonsmedlem i Trondhjems brandforsikringsselskap, i Trondhjems sjøforsikringsselskap, i Nordenfjeldske Dampskipsselskab, i årekker medlem av Norges Banks representantskap og i 30 år medlem av Trondhjems Sparebanks direksjon.

Lauritz Nicolai Jenssen (f. 1830, d. 1881) overtok etter farens Mostadmarkens gods og jernverk, bodde i Hommelvik, var ordfører i Malvik og i flere år medlem av Strindens Sparebanks direksjon.

Jens Nicolai Jenssens svigersønn A. L. Getz (f. 1817, d. 1868) var også medeier av Verdalsgodset og chef i firmaet N. Jenssen & Sønner. Getz bodde på sin gård Bakaunet i Strinda og deltok meget i bygdens kommunale liv.

Efter forslag av riksadvokat Bernh. Getz (sønn av A. L. Getz og hustru Anna Jenssen) overgikk Verdalsgodset i 1887 til familieaktieselskap.

I 1908 ble Verdalsgodset solgt til Verdals kommune for 3 millioner kroner og samtidig ble det gamle Sjøgate-hus N. Jenssen & Sønner nedlagt etter 71 års virksomhet i Trondhjem og Trøndelagen.

Matz Jenssens tredje sønn var godseier Anthon P. Jenssen (f. 27. desember 1794). Han var gift med pastor Bendiz Størens datter Fredrikke Johanne.

Anthon P. Jenssen kjøpte omkring 1825 forannevnte Müllers gods Vinje i Mosvik. Han ble valgt til stortingsmann for Nordre Trondhjems amt i 1832. I 1849 solgte Anthon Jenssen Vinje til Jenssen & Co. og kjøpte fra Catharina Meinche Lysholms herresete Havsten, hvor han bodde til sin død i 1862.

Matz Jenssens fjerde sønn Lauritz Dorenfeldt Jenssen (f. 1801, d. 1859) var gift med Karen Hagerup. Han eiet vestre Ranheim i Strinda, hvor han drev en betydelig industriell bedrift. Hans sønn stortingsmann Lauritz Jenssen (1837–1899) startet i 80-årene Ranheims Papirfabrik. Sistnevntes sønn er direktør og statsråd Darre Jenssen, Oslo.

Det av Matz Jenssen i 1790 grunnlagte handelsdynasti hadde utover århundret på mange områder en meget stor økonomisk innflydelse både i bygd og by. Foruten de utstrakte bedrifter ved slektens to store handelshus (Jenssen & Co. og Jenssen & Sønner) i Trondhjem finner man i midten av århundret Matz Jenssens fire sønner som drifts-herrer og eiere av Verdalsgodset, Stjørdalsgodset, Mostadmarken, Vinje, Havsten og Ranheim.